

МІЖНАРОДНИЙ КОНФЛІКТ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Чапаєв М.С., здоб. ОС «магістр»

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. **К.Ю. Величко**

Державний біотехнологічний університет

Сучасна система міжнародних відносин супроводжується наявністю міжнародних конфліктів. Міжнародні конфлікти можуть мати різноманітні причини, такі як територіальні претензії, економічні інтереси, релігійні розбіжності, амбіції політичної влади, етнічні конфлікти чи прагнення до вирішення геостратегічних завдань. Дослідження ключових характеристик, динаміки та факторів, що призводять до міжнародних конфліктів між країнами або етнічними групами, а також передбачення можливих наслідків дозволяє розробляти стратегії їх уникнення та вирішення вже існуючих.

Взагалі, міжнародний конфлікт (МК) - це ситуація, коли виникає суперечка, сутичка, напруга чи активна ворожнеча між двома чи більше країнами. Цей конфлікт може мати різний характер, включаючи політичні розбіжності, економічні спірні питання щодо окремих аспектів зовнішньої сфери, територіальні конфлікти, ідеологічні розбіжності чи будь-які інші протиріччя між державами.

Найчастіше при тлумаченні поняття «міжнародний конфлікт» у наукових джерелах подається визначення американського політолога Філіпа Куїнсі Райта, який трактував міжнародний конфлікт як «певне відношення між державами, яке може існувати на всіх рівнях, в самих різних ступенях» [1] та виділяв чотири стадії у виникненні конфлікту (рис.1). При цьому Ф.К. Райт наголошував, що міжнародний конфлікт стає таким, коли переходить у третю і четверту стадії. В даному випадку поняття «міжнародний конфлікт» вже є об'ємнішим за поняття «війна», бо війна є фактично окремим проявом міжнародного конфлікту.

Один з загальноприйнятих підходів щодо класифікації міжнародних конфліктів розділяє їх на симетричні та асиметричні. Симетричні МК відзначаються приблизно рівним потенціалом конфліктуєчих сторін, а асиметричні характеризуються їх суттєвою різницею. Згідно традиційної типології міжнародних конфліктів, виділяють: міжнародну кризу; конфлікти малої інтенсивності; тероризм; громадянську війну і революцію, що набувають міжнародного характеру; війну; світову війну.

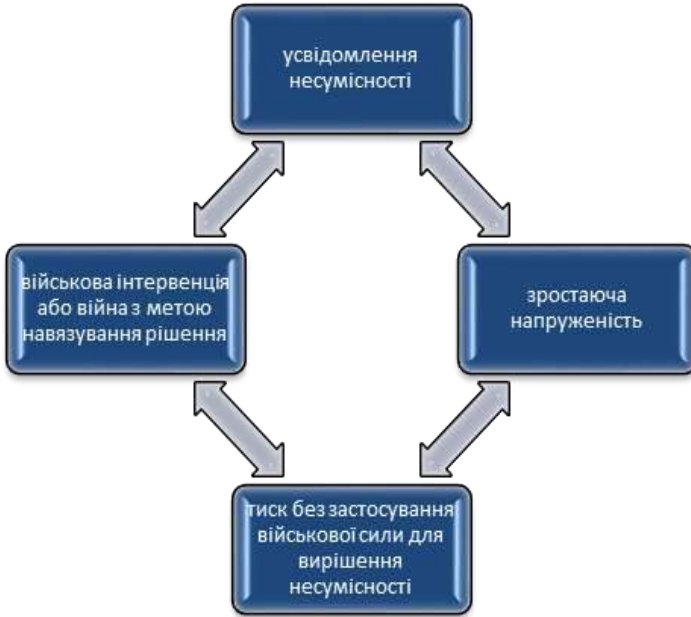

Рис. 1. Стадії виникнення міжнародних конфліктів за Ф.К. Райтом [1]

Іноді у наукових джерелах ототожнюються поняття «міжнародний конфлікт» та «міжнародна сутичка». Так, ці трактування подібні, оскільки обидва вказують на конфлікти між державами чи міжнародними суб'єктами. Проте, «міжнародна сутичка» може бути розглянута як менший за обсягом та тривалістю конфлікт у порівнянні з більш обширним та тривалішим «міжнародним

Щодо засобів врегулювання міжнародних конфліктів, то дипломатія на сьогодні є ключовим фактором. Міжнародні конфлікти можуть призводити до дипломатичної напруги, економічних санкцій, гуманітарних криз, а іноді й до військових дій («гаряча фаза»). Важливою характеристикою міжнародних конфліктів є те, що вони виникають між суб'єктами міжнародного права, тому до їх вирішення залучаються міжнародні інституції. Залучення міжнародних організацій, впровадження санкції, миротворчі операції та переговори – ці засоби найчастіше сприяють зниженню напруги. конфліктом» (табл. 1).

**Таблиця 1 – Порівняльна характеристика тлумачення
«міжнародний конфлікт» та «міжнародна сутичка»**

Характеристика	Тлумачення	
	міжнародний конфлікт	міжнародна сутичка
Визначення	«зіткнення протилежних сторін — учасників міжнародних відносин, зміст розбіжностей переважно зводиться до проблеми розмежування понять явищ конфлікту і конфронтації» [2, С.144]	невеликий або обмежений конфлікт між державами, який може включати в себе обмін ударів або ізольовані випадки військових дій.
Характер відносин	Визначає різноманітні відносини між країнами, що можуть існувати на різних рівнях та в різних ступенях	Полягає в обмеженому, зазвичай короткому часові періоді, коли виникають напруженість та конфлікт між державами.
Можливі наслідки	Може мати різні наслідки, включаючи дипломатичні рішення, економічні санкції, гуманітарні кризи та військові дії	Наслідки зазвичай менш серйозні, може вирішитися дипломатичним шляхом або обмеженими військовими діями.
Приклади	Кризи на Близькому Сході, територіальні спори між країнами, економічні суперечки, ідеологічні конфлікти, війни (наприклад, напад росії на Україну у лютому 2022р)	Локальні сутички, короточасні міжнародні випадки насильства, наприклад, короточасні війни, збройні конфлікти (наприклад, постійні конфлікти на Африканському континенті)

Проте, найважливішим є попередження та запобігання виникненню міжнародних конфліктів.

Попередження міжнародних конфліктів – це діяльність, метою якої є створення та налагодження умов взаємодії суб'єктів міжнародних відносин з метою виключення або значного зменшення можливості їх виникнення. Попередження конфліктів є одним із ключових завдань сучасної миротворчості. Конфлікти можуть бути вирішені на ранній стадії, якщо вчасно виявити та вирішити основні протиріччя. Запобігання конфлікту полягає у впливі на його складові: суб'єктів, мотивацію їх дій, об'єкти, сили і засоби, що використовуються до початку міжнародного конфлікту [3, С.72].

Політичне вирішення конфлікту, тобто пошук взаємоприйнятної згоди між сторонами за допомогою політичних заходів, переговорів, політичних технологій та процедур, сьогодні є найважливішою задачею. Пошук і розробка технологій розв'язання МК базується на виявленні спільних інтересів і визнанні цінностей усіма сторонами конфлікту, що в подальшому дозволяє вирішувати конфлікти мирними засобами. При цьому розв'язання конфлікту не усуває наявні протиріччя, що лежать в його основі, а лише прагне їх пом'якшити та напрацювати компромісне рішення, яке спроможне запобігти подальшій ескалації.

Міжнародний конфлікт є самостійним явищем у системі міжнародних відносин. В процесі розвитку міжнародного конфлікту можуть «корегуватися» ступінь і характер зацікавленості сторін у та його пролонгації, місце значимість конфлікту для кожного учасника, а також кількість учасників (наприклад, підключення нових).

Розуміння природи міжнародних конфліктів є ключовим для розвитку ефективних методів урегулювання та уникнення подальших конфліктів на світовому рівні.

Інформаційні джерела

1. Wright Q. The Study of International Relations. New York, 1955. 543 p.
2. Теорія міжнародних відносин / Чістякова І.М., Кубко В. П., Кудлай І. В., Кривдіна І. Б ДУ ОП, 2021. 223 с.
3. Паламарчук Г. Проблематичність застосування механізмів раннього попередження міжнародних конфліктів на прикладі діяльності ОБСЄ. Міжнародні конфлікти у сучасному світі: від регіонального протистояння до глобального суперництва: матеріали Міжнар. наук. конф., м. Львів, 16 груд.2022 р. Львів, 2022. С. 71-74.